

СВИСТУН Валентина Іванівна,
*доктор педагогічних наук, професор,
Інститут професійно-технічної освіти
НАПН України (м. Київ, Україна)*

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЮ ОСВІТОЮ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Однією з помітних тенденцій управління розвитком організацій різних сфер економіки (виробництво, освіта, сфера обслуговування) є диверсифікація. Як об'єктивна, закономірна тенденція розвитку діяльності будь-якої організації в сучасних умовах економіки, науково-технічного прогресу й інформатизації диверсифікація набуває особливого значення й для професійно-технічної освіти (ПТО), де виявляється в тенденціях розширення різноманітності змісту освіти, спеціальностей, форм, технологій і методів навчання, критеріїв якості освіти, а це впливає на зміни в управлінні, його підходи, цілі, форми, методи, функції, стратегії, об'єкти й веде до диверсифікації управління.

Проблема диверсифікації управління ПТО привертає пильну увагу дослідників. Проте відчувається відсутність єдиної думки про її суть і підходи до її вирішення. Аналіз змісту наукових публікацій і нормативних документів, пов'язаних з проблемами управління освітою взагалі й професійно-технічною зокрема свідчить, що термін «диверсифікація» уживається зі зростаючою активністю. Синтезуючи різні думки, ми прийшли до таких узагальнень: по-перше, диверсифікація управління ПТО розглядається як інноваційний процес, що може виявитися ефективним засобом підвищення якості професійної освіти; по-друге, диверсифікація управління ПТО сприятиме підвищенню соціального попиту на неї, освоєнню ПТНЗ освітніх програм різних напрямів і рівнів, проведенню організаційно-управлінських заходів суб'єктами управління ПТО щодо професійної підготовки робітничих кадрів для нових галузей економіки; по-

третє, диверсифікація припускає розширення переліку методів управління ПТО в умовах ринкової економіки; по-четверте, диверсифікація управління ПТО як педагогічна проблема недостатньо розроблена в загальнотеоретичному плані і практично не вирішувалася на рівні розробки управлінських технологій, методів і засобів забезпечення цього процесу.

Диверсифікація управління ПТО виявляється в різних її аспектах – методології, організації, технології, методах управління.

Методологічними основами диверсифікованої системи управління ПТО є:

– системний підхід до диверсифікації управління ПТО на основі перебудови організаційно-управлінської структури й оптимізації методів управління з урахуванням процесів деконцентрації й інтеграції;

– цілісність диверсифікаційних процесів в управлінні ПТО, що досягається за допомогою взаємозв'язків його основних компонентів на основі принципів інтеграції, децентралізації, координації, диференціації тощо;

– перебудова компонентів системи управління ПТО (цілей і завдань, змісту, засобів і методів управління) на основі програмно-цільового, маркетингового підходів з урахуванням ринків освітніх послуг і праці;

– самостійність ПТНЗ у виборі методів управління відповідно до потреб ринку праці та своїх можливостей;

– орієнтація на безперервний цілісний розвиток суб'єктів управління.

Для вирішення загальної проблеми диверсифікації управління ПТО необхідне вирішення локальних проблем диверсифікації управління ПТНЗ. Тому зміст, структура, методи і засоби диверсифікаційних процесів в управлінні ПТНЗ залежно від типу навчального закладу, напрямів і спеціальностей підготовки робітничих кадрів, організаційно-правової форми власності ПТНЗ і регіону значно різняться.

Диверсифікація управління ПТО інтегрує в собі:

а) процес структурної перебудови, розвитку і трансформації типів

професійно-технічних навчальних закладів;

б) принцип структуризації освіти і сучасної освітньої політики;

в) тенденцію розвитку всіх видів освіти, зміни інституційних структур, рівнів навчання, різностороннього розвитку багатьох видів освітніх програм, систем, форм навчання, курсів підготовки, асортименту і змісту освітніх послуг та систем їх реалізації;

г) напрям реформування і подолання кризи ПТО, вирішення суперечностей між проголошеною свободою особи у виборі освітньої траєкторії і реальними умовами одержання цієї свободи;

д) шлях до подолання нерозвиненості, слабкої диференціації й надмірної централізації.

Отже, диверсифікація управління ПТО є багатовимірним, складним соціально-педагогічним явищем, що характеризує сучасний період розвитку освіти, його кризу і зміну освітньої парадигми.

Потребують дослідження реальні процеси диверсифікації управління ПТО, організаційні проблеми, пов'язані зі структурою органів управління ПТО, проблеми управління фінансами, інформаційного забезпечення суб'єктів управління, підвищення рівня управлінської компетентності суб'єктів управління тощо.